

آموزش جغرافیا در کشور سوئد

مقدمه

برورش تدوین می نماید و شهرداریها در انتخاب کتب درسی برای مدارس، آزادی عمل دارند. کلیه کتب درسی هر ساله مورد تجدید نظر قرار می گیرند.

در طول سه دهه گذشته بازسازی سیستم آموزشی سوئد ادامه داشته و هنوز نیز اصلاحاتی در آن صورت می گیرد. آموزش ۹ ساله پایه از سال ۱۹۶۲ بعد از یک دوره آزمایشی ۱۲ ساله به مرحله اجرا گذاشته شده است. این دوره آموزشی، دانش آموزان بین سن ۷ تا ۱۴ سال را در بر گرفته و به سه مرحله تقسیم شده است. مرحله ابتدائی که کلاسهای اول تا سوم را دربر دارد، مرحله میانه که کلاسهای چهارم تا ششم را شامل می شود و مرحله آخر که کلاسهای هفتم تا نهم را در بر گرفته است. مدارس امتحان نهائی ندارند و در مراحل اول و میانه تمامی دانش آموزان آموزش واحدی را دیده و موضوعات درسی یکسان و وسیله یک معلم تدریس می شوند و در کلاسهای هفتم و هشتم بر حسب وضعیت درسی قبلی خود تقسیم بندی می شوند. در بعضی از دوره ها ممکن است درس ها

هدف کلی که در آموزش و پرورش سوئد مد نظر قرار گرفته است، پرورش استعداد های دانش آموزان و دستیابی به دموکراسی از طریق آموزش و پرورش عنوان شده است. مدیریت سیستم آموزشی این کشور بدین صورت است که مجلس قانونگذاری و دولت مسئول تعیین سیاست و برنامه های آموزشی می باشند. شورای ملی آموزش و پرورش به کمک شهرداری ها مسئول آموزش بیش از ۹۰٪ از دانشگاہی می باشند. کلیه امور مالی و هزینه های آموزشی به عهده دولت است و بودجه آموزش و پرورش سوئد ۱۵٪ بودجه کل کشور را شامل می شود. ساخت و سازمان آموزش و پرورش سوئد بدین صورت است که برای کودکان زیر هفت سال آموزش قبل از دبستان وجود دارد و سپس مدارس پایه (۱) امر آموزش ابتدائی را بر عهده دارند.

سیستم آموزشی در سوئد دولتی می باشد و از مدارس پایه تا دانشگاه را دربر می گیرد و تعداد کمی مدارس خصوصی نیز وجود دارند که آنها نیز از دولت کمک دریافت کرده و یا از کمک های شهرداری ها استفاده می کنند. برنامه های درسی را شورای آموزش و

و همکاریهای بین المللی در عمل به تصویر کشیده شوند. همچنین در این گروه سنی به واسطی که با استفاده از آنها دانش آموزان می‌توانند کشور خویش را بشناسند، یکی از اهداف اصلی می‌باشد.

روشها و اهداف:

معلم در انتخاب روشها و مواد مورد لزوم که در سرفصل دروس در مورد آنها توضیح داده شده، آزاد گذاشته شده است. روشهای مستقل مطالعه در جغرافیا خوبی جا افتاده است. با انجام تمرینات مداوم دانش آموزان می‌توانند راه خویش را با استفاده از اطلسها پیدا کنند و با از علائم قراردادی استفاده نمایند با موفقیت و پراکندگی یک موضوع خاص را از لحاظ جغرافیائی کشف کنند و همگی از پدیدههایی که در درس جغرافیا مطرح می‌شوند می‌توانند اطلاعاتی کسب نمایند. مثلاً "مقاسه دو نقشه" متفاوت با مطالب گوناگون می‌تواند اطلاعاتی به دانش آموز بدهد. ترسیم نقشه‌های ساده و گنگ بخشی از فعالیت‌های طبیعی آموزش جغرافیا را در این مرحله تشکیل می‌دهد. با تکرار بردن دقت و اندکی حوصله به دانش آموزان آموخته می‌شود که منظور موفقیت آمیزی از نمودارهای آماری استفاده نمایند، و آنان را آموزش دهند که چگونه از انواع نمودارهای خطی، دایره‌ای و غیره استفاده کرده، از این طریق به تفاوت بین نقشه‌های معمولی و نمودارها پی ببرند. با استفاده از مطالعات شخصی دانش آموزان در رسته مسائل جغرافیائی و کجکاوئی آنها در کسب اطلاعات باه از متن کتابها، کتابهای می، بروشورها و سایر انتشارات آنان آموزش جغرافیا می‌بینند. با ترکیبی از نقشه خوانی، ترسیم نقشه، مطالعه، مواد تصویری کار با اطلاعات نموداری و قرائت جزئیات تشریح شده، یک فعالیت که بدان علاقمند می‌باشند، بر قدرت و

نوابائی دانش آموزان برای کشف حقائق و با انجام رسانیدن وظیفه‌ای که بر عهده آنان گذاشته شده افزوده می‌شود.

مطالب جغرافیائی اغلب محدودی خود به نوعی هستند که علاقه دانش آموزان را بر می‌انگیزد. این علاقه خود جوش را می‌توان با محول کردن وظائفی که باید بصورت شخصی و با گروهی انجام کردند و با استفاده از تصاویر، نقشه‌ها و کتابهای جغرافیائی تسویق و هدایت کرد. با انجام مشاهدات به طرق گوناگون مثل عکسها و نقشه‌ها، با فکر در مطالب جغرافیائی، مقاسه محیطهای مختلف جغرافیائی و کوشش برای درک شرایط گوناگونی که مردم در آنها سر می‌برند، تشخیص حصائص و ویژگیهای مختلف و غیره دانش آموزان را با گروه عظیمی از مردم آشنا می‌کند که تحت شرایط متفاوتی با آنان زندگی می‌کنند و همه این مردم به یکدیگر واسه‌اند. نظر بر آن است که در آموزش از همه راههای ممکن استفاده شود. گردشهای علمی و دیدارهای آموزشی نقش مهمی را در آموزش جغرافیا بر عهده دارند.

از مطالب ارائه شده فوق می‌توان دریافت که از آموزش جغرافیا در سوئد چه اهدافی دنبال می‌شود. برنامه آموزشی طرح شده برای مدارس باه نمونه‌ای از وسائل لازم برای کلاس جغرافیا و اهداف آموزش جغرافیا را بدین صورت بیان می‌دهد:

نقشه و کره جغرافیائی، فیلم، فیلم و اسلاید، مجموعه‌ای از مواد اولیه، گالاهای ساخته شده و نیمه ساخته، نقشه سیاه بزرگ، نقشه سبزرگ و مواد لازم برای کشیدن تصاویر بر روی آن، کتب جغرافیائی، موسیقی مختلف، کتب مرجع و غیره. عس از وسائل فوق الذکر در بخش جغرافیای هر مدرسه، مجموعه‌ای از جالبی از نقشه‌های دیواری و کره‌های جغرافیائی، مجموعه‌هایی از نقشه‌های توپوگرافی و سایر نقشه‌های رسمی کشوری از منطقه، حول و

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مركز جغرافيا و علوم انسانی

حوش مدرسه، مجموعه‌ای از کتب جدید جغرافیائی با تصاویر رنگی و جذاب، مجموعه‌ای از گونه‌های مختلف سنگها و خاکها و نمونه - هایی از کتب مرجع برای کتابخانه‌ها در نظر گرفته شده است. کتب مرجع باید شامل منابع اطلاعات و مطالبی باشد که دانش آموز در زندگی آینده خویش با آن تماس مستقیم خواهد داشت مثل دائرة- المعارف‌ها، بولتن‌ها و کتب آماری، راهنماهای توریستی، تقویمها و جداول مختلف و برگه‌های اطلاعاتی گوناگون از ادارات و سازمانهای مختلف دولتی و سفارتخانه‌های کشورهای خارجی و غیره.

جغرافیا برای گروه سنی شانزده تا هجده سال

تدریس تعلیمات اجتماعی و علوم طبیعی در ژیمنازیوم الف، تعلیمات اجتماعی: تعلیمات اجتماعی شامل چهار درس علوم سیاسی، جامعه شناسی، اقتصاد و جغرافیای انسانی است. در سال اول تمام دانش آموزان مسائل جمعیتی را در مورد کشور سوئد و تمامی جهان فرا می‌گیرند. از این طریق توجه دانش آموز به نیاز جهان به عدا و اقتصاد کنونی سوئد جلب می‌گردد و سرفصل مطالب بعدی را دروس سیاسی، اقتصاد و جامعه شناسی تشکیل می‌دهند.

در سال دوم بررسی ناحیه‌ای واضحی از جهان به دانش آموز عرضه می‌شود و نه مسائل جمعیتی، صنایع و بازرگانی یا توجه بیشتر و دید عمیق‌تری نگریسته می‌شود و به اقتصاد که درس اصلی این سال محسوب می‌شود توجه زیادی می‌گردد.

در سال سوم مطالعه تعلیمات اجتماعی شامل شهرک سازی و برنامه ریزی اجتماعی است و در یک من ترکیبی مطالب مربوطه برنامه ریزی اجتماعی در ارتباط مستقیم با اقتصاد سیاسی و جامعه شناسی با دید جغرافیائی عرضه می‌شود.

ب، علوم طبیعی: موضوع علوم طبیعی را زیست سیاسی، شیمی، فیزیک و جغرافیای طبیعی تشکیل می‌دهند. در برنامه آموزشی در این مورد آمده است که:

موضوع علوم طبیعی را علوم طبیعی تشکیل می‌دهد که در دانش علمی انسان حالت مرکزیت دارند. این علم نابراین باید عمداً " براساس زمینه‌های معنی که با مسائل امروزه علمی رابطه دارند تدریس گردد. نابراین عنوان یک قاعده کلی، تمامی بخشهای عناصر اصلی لازم نیست در مد نظر قرار گیرد و حرثبات را مورد بحث قرار داد. بلکه مطالب باید طوری نرنت داده شود که شامل فزیک، شیمی، فزیک زمی و زیست سیاسی باشد. تا بد لازم شود تا به مطالبی که در دوره، پایه بداتنها انارت رفته است مطالبی را اضافه و آنرا تکمیل نمود مثلاً " فزیک (مکانیک) و زیست شناسی. در آن چهارچوب درس ممکن است در جهات مختلف با توجه به سارهای آموزشی توسعه پیدا کند. تذکر فوق شامل روشها و اهداف آموزش علوم اجتماعی و علوم طبیعی سر می‌شود.

تربیت معلم:

تربیت معلم در سوئد در سالهای اخیر بشکل سوبی درآمده و با احتیاجات مدارس و محتوای موضوعات جدید درس تناسب یافته است. سازماندهی کلاسهای جدید برای آموزگاران کلاسهای مراحل اول و میانه از مدارس پایه از آغاز مارس ۱۹۶۸ شروع گردید. آموزش معلمان دوره، دوم متوسطه و ژیمنازیوم براساس طرح جدید نیز از همان تاریخ آغاز شد.

آموزش نظری معلمان دوره، دوم متوسطه و ژیمنازیوم براساس برنامه، سنتی انجام شده و در چهارچوب برنامه‌های دانشگاههای کشور سوئد پیش می‌رود. مدت کلاسهای تربیت معلم برای کلاسهای اول تا سوم آموزش پایه بعد از اخذ دیپلم، ۲/۵ سال است و معلمین بقیه کلاسهای آموزش پایه، ۳ سال دوره، تربیتی را می‌گذرانند. معلمین دوره، اول دبیرستان دوره، چهار ساله و معلمین کلاسهای سه ساله آخر دبیرستان دوره، ۸ ساله دانشگاهی را بعد از اخذ دیپلم دبیرستانی باید طی کنند کسانی که بعداً " در دبیرستانها جغرافی تدریس خواهند کرد ضمن آموختن دروس اساسی جغرافیا در طی تحصیل دانشگاهی خود باید تعدادی دروس مربوطه تعلیم و تربیت، روش تدریس جغرافیا، روانشناسی و مطالب ویژه، آموزشی را نیز فراگیرند.

یادداشتها

- (1) Grundskolan
- (2) Gymnasiskolan
- (3) Fackskola

منابع

۱- راهنمای بین المللی نظامهای آموزشی، ترجمه و تالیف ناصر صبح خیز، پرویز سلیمی، دفتر تحقیقات و برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی، تهران (اردیبهشت ۱۳۶۱)
ص ۶ - ۲۹۴

- 2- The Teaching of Geography at School Lev - el. by E.C. Marchant . Conneil of Europa, London 1971 PP 98 - 104
- 3- Europa Wold Book 1985, Europa Publicati - on Ltd. (1985) Vol. 1. P836